

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΔΡΥΤΟΥ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ¹

ΥΠΟ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ Χ. ΧΑΤΖΗ

Ὡς εἶναι γνωστόν, ἱστορίαν τῆς γεραρᾶς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἔχουσι γράψει ὁ Εὐθύμιος Καστόρχης² καὶ ὁ Παναγιώτης Καβαδίας³, αὐτοὺς δὲ θὰ λάβω ὡς ἀφετηρίαν τῆς παρουσίας ἐρεῦνης.

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν ἔρευναν περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἰδρυτοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, εἶναι ἀνάγκη διὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος νὰ εἶπω περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἰδρύσεως τῆς ἑταιρείας ἡμῶν καὶ περὶ τινων ἄλλων σημαντικῶν χρονολογιῶν μέχρι τῆς ἐν τῷ Παρθενῶνι πρώτης Γενικῆς συνελεύσεως (28 Ἀπριλίου 1837).

Ἡμέραν τῆς ἰδρύσεως τῆς ἡμετέρας ἑταιρείας οὔτε ὁ Καστόρχης οὔτε ὁ Καβαδίας ἀναφέρουσι. Τούτων ὁ πρῶτος (σ. 121) ὀρίζει μόνον ἡμέραν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος, δι' οὗ ἐνεκρίθη ἡ ἴδρυσις τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, τὴν 18 Ἰανουαρίου 1837, ὁ δὲ δεύτερος (σ. 15) τὴν 15 Ἰανουρίου 1837· κατὰ τὸν νόμον τέλος 2448 «Περὶ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας»⁴ ἐν ἄρθρῳ 1 ἡμέρα ἐκδόσεως⁵ εἶναι ἡ 15 Ὀκτωβρίου 1837. Ἔχομεν δηλαδὴ μεγάλην διαφωνίαν.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἑταιρεία ἰδρύθη, ὡς ἠτύχησα νὰ εὔρω, τῇ 6 Ἰανουαρίου 1837. Ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς ἑταιρείας, ἔνθα ἀδεία τοῦ συμβουλίου ἠρεῦνησα, ἀνεκάλυψα εὐτυχῶς τὸ Πρακτικὸν τῆς ἰδρύσεως (= τὸν πρῶτον Ὄργανισμὸν)⁶ αὐτῆς· ἐν σελ. 3 ἀναγράφεται ἔμφανῆς ἡ ἄνω παρατεθεῖσα

¹ Ἀνακοίνωσις γενομένη ἐν συνεδρίῳ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῇ 3 Δεκεμβρίου 1926· πρβ. καὶ ΠΑΕ 1925 - 1926 σ. 79 - 80.

² Ἱστορικὴ ἐκθεσις τῶν πράξεων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς τὸ 1837 μέχρι τοῦ 1879 τελευτῶντος, Ἀθῆναι 1879 (Βιβλιοθήκη Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, ἀριθ. 7).

³ Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1837 ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1900, Ἀθῆναι 1900 (Βιβλιοθήκη Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, ἀριθ. 10).

⁴ Βλ. Ἐφημερίδα Κυβερνήσεως 1920, τευχ. α', φύλλ. 169, σελ. 1656.

⁵ Ἀνακριβῶς λέγεται ἰδρύσεως.

⁶ Ὁ ὄργανισμὸς εἶναι, ὡς θὰ δεῖξω, ἔργον τοῦ Ἄλ. Ῥ. Παγκαβῆ· πρβ. κατωτέρω σελ. 50, σημ. 2.

χρονολογία· παραδόξως καὶ ὁ Καστόρχης καὶ ὁ Καβαδίας παρεῖδον τὸ σημαντικὸν τοῦτο σημεῖον, ἴσως διότι ἠγνούουν τὴν ἐν τῷ Ἀρχεῖφ ὑπαρξίν τοῦ πρακτικοῦ¹.

Αὐθημερὸν ἢ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κλπ. Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας (τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὡς λέγομεν νῦν) διαβιβάζει τὸν Ὁργανισμὸν² εἰς τὰ Ἀνάκτορα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10333 ἀναφορᾶς· πρβ. Παρίσιον ἔ. ἄ. σ. 52 καὶ Συλλογὴν κλπ. σ. 31 (= Β. Δ.).

* * *

Τὸ πρακτικὸν τῆς ἰδρύσεως πλήρες ἔχει ὧδε:³

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ἡ ἐλευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἦτον συμβὰν ὄχι μόνον χαρᾶς πρόξενον εἰς τὰς φιλανθρωπικὰς καὶ γενναίας καρδίας, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα σπουδαῖον διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν⁴ ἀρχαιολογίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐχύθη νέον φῶς ἀνεπίσταως. Ὑπόδουλος καὶ ἡμιθνήσις εἶχε λησμονηθῆ ἢ Ἑλλάς καὶ σβεσθῆ ἀπὸ τὰ χρονικὰ τῶν Ἐθνῶν καὶ μόλις κατὰ τὰ 1674 ἀνεκαλύφθη σχεδὸν ἔντελῶς ἐκ νέου ἀπὸ τὸν Νοῖντέλον, Σπῶνον, Οὐέλερον καὶ τοὺς μετ' αὐτούς. Ἡ Εὐρώπη τότε μόλις ἐνθυμήθη, ὅτι ἔχει εἰς τοὺς κόλπους τῆς τόσους τῆς ἀρχαιότητος θησαυρούς, καὶ ἔκτοτε, ἢ⁵ κυρίως ἀπὸ τὰ μέσα μόνον τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος, ἤρχισε νὰ ἀντλή ἀπὸ τὰ κατακερματισμένα εἰρημίας μας φιλοκαλίαι μαθήματα. Παιδευμένοι φιλόλογοι ἐπεσκέφθησαν ἔκτοτε πολλοὶ τὸ ἔδαφος τῆς Πατρίδος μας, κατεμέτρησαν, ἀντέγραψαν καὶ ἐξήγησαν πολλὰ τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κειμένων καὶ καταφανῶν μνημείων τῆς Ἀρχαιότητος, τινὰ τῶν ὑπὸ γῆν ἀνέσκαψαν καὶ ἄλλα κατὰ δυστυχίαν ἀφήρσαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ βαρβαρότης τῶν δεσποτῶν ἦτον πρόσκομμα μέγα εἰς τὰς τοιαύτας τῶν ξένων ἐπιστημονικὰς περιοδείας καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνασκαφάς. Ἀμα ἢ Ἑλλάς ἀπηλλάγη τοῦ ξένου ζυγοῦ, ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν

¹ Τὸ πρακτικὸν κεκολοβωμένον παρέχουσι τὰ ΠΑΕ 1837 - 1838/9 σ. 12 - 20 (= ΠΑΕ 1837 - 1846/7 σ. 10 - 14)· ἐκείθεν ἀντέγραψαν αὐτὸ ὁ Καστόρχης ἔ. ἄ. σ. 121 - 122, ὁ Σ. Παρίσις, Ἀνωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις, Ἀθήναι 1884, (τόμ. Α'), σ. 52, ἢ Συλλογὴ ἀρχαιολογικῶν νόμων, διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων [ἐκδ. Γενικῆς ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ μουσείων], Ἀθήναι 1892, σ. 32 - 33 καὶ ὁ Καβαδίας ἔ. ἄ. σ. 108 - 109.

² Φαίνεται, ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον αἱ αὐτόγραφοι ὑπογραφαὶ τῶν 15 συνιδρυτῶν (ιδεὲς κατωτέρω σ. 45, 2) ἴσως σφῆζεται τὸ πρωτότυπον ἐν τοῖς Γενικοῖς ἀρχείοις τοῦ κράτους· τοὺς πρώτους συνιδρυτὰς κατ' ἐμὲ ὁ Ἄ. Ῥαγκαβῆς, ΠΑΕ 1837 - 1846/7 σ. 190 καὶ 191, χάριν τοῦ στοργυλοῦ ἀριθμοῦ ἀναβιβάζει εἰς 20 (εἴκοσι φίλοι τῆς ἐθνικῆς δόξης).

³ Ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι δηλώ τὰς διαφόρους γραφὰς ἐν ΠΑΕ 1837 - 1838/9.

⁴ Ἡ λ. παραλείπεται ἐν ΠΑΕ.

⁵ Ἐν ΠΑΕ παρέχεται τὸ ὄρθον ἦ.

ἠμέλησε τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ἀντικείμενον καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς Βασιλείας τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Ὅθωνος ἔγιναν πολλοῦ λόγου ἄξιοι ἀνασκαφαὶ καὶ ἀνακαλύψεις. Ἡ Ἑλληνικὴ ὁμως γῆ εἶναι πηγὴ ἀκένωτος ἀρχαιολογικοῦ πλούτου καὶ πολλαὶ ἱστορικαὶ ἀλήθειαι, πολλὰ φιλοκαλίας καὶ εὐφυΐας παραδείγματα κεῖνται ἀκόμη ὑπ' αὐτὴν τεθαμμένα¹. Ἐπὶ σκοπῶ ἐπομένως ἐν γένει μὲν νὰ πλουτισθῇ ἡ Ἐπιστήμη ὅ,τι πλεῖστον καὶ² ὅ,τι τάχιστον, ἐν μέρει δὲ νὰ ἐπιταχυνθοῦν αἱ ἀνασκαφαί, αἱ ἀνεγέρσεις καὶ συμπληρώσεις τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν μνημείων, περισσότερον παρ' ἂν ἡ φροντίς αὕτη ἐπεβάρυνεν εἰς μόνην τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, **ἀποφασίζουσιν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι** λαβόντες καὶ τῆς ῥηθείσης Κυβερνήσεως τὴν συγκατάθεσιν τὰ ἀκόλουθα:

Ἄρθρον 1.

Συνιστᾶται Ἐταιρεία ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν **Ἐταιρεία Ἀρχαιολογικὴ** καὶ ἔχουσα τὴν ἔδραν τῆς εἰς Ἀθήνας.

Ἄρθρον 2.

Σκοπὸς τῆς Ἐταιρείας ταύτης εἶναι νὰ συνδράμῃ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, ἀνεγέρσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοτήτων.

Ἄρθρον 3.

Μέλος τῆς Ἐταιρείας γίνεται ὁ βουλόμενος, εἴτε ἐν Ἑλλάδι, εἴτε ἐν ἄλλοδαπῇ κατοικῶν.

Ἄρθρον 4.

Ἐκαστον μέλος χρεωστῆ νὰ πληρῶνῃ ἐτησίαν τινὰ συνεισφορὰν, τῆς ὁποίας ὁ μὲν κατώτερος³ ὅρος προσδιορίζεται εἰς 15 δραχμάς, ὁ δὲ ἀνώτατος ἀνατίθεται εἰς τὰς προαιρέσεις⁴ ἔκτος τούτου δύναται ἕκαστον μέλος νὸ κάμῃ ὁποιασδήποτε ἄλλας συνδρομὰς προαιρεῖται, εἴτε εἰς χρήματα, εἴτε εἰς ἀρχαιολογικὰ βιβλία⁴.

Ἡ Ἐταιρεία ὀνομάζει πρὸς τιμὴν καὶ μέλη ἀντεπιστέλλοντα ὄσους ἐκ τῶν ξένων διὰ τὰς ἀρχαιολογικὰς τῶν γνώσεις διακρινομένων ἠθελεν ἐγκρίνει καὶ οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης ὑποχρεώσεως.

Εἰς τὰ μέλη δίδονται διπλώματα ὑπογεγραμμένα ἀπὸ τὴν Ἐφορείαν καὶ τὰ ὀνόματά τῶν ἀναγράφονται εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἐταιρείας. Κατὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ διπλώματος δύναται ἕκαστος νὰ δώσῃ εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ἐταιρείας ὅ,τι προαιρεῖται.

Ἄρθρον 5.

Τὰ ἐν Ἀθήναις παρόντα μέλη τῆς Ἐταιρείας θέλουν συνέρχεσθαι ἅπαξ τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Παρθενῶνος εἰς

¹ τεθαμμένα ΠΑΕ. ² ὅ,τι πλεῖστον καὶ παραλείπονται ἐν ΠΑΕ. ³ κατώτατος ΠΑΕ. ⁴ Ἐν ΠΑΕ προστίθεται: καὶ λοιπὰ ἀντικείμενα.

τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὰ ἐκλέγουν ἓνα Πρόεδρον, ἓνα Ἀντιπρόεδρον, ἓνα Γραμματέα, ἓνα Λογιστὴν¹ καὶ τέσσαρα μέλη τῆς Ἐφορείας καὶ διὰ τὰ λαμβάνουν λόγον παρὰ τῶν διαχειρισθέντων τὰ τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Ἄρθρον 6.

Ὁ Πρόεδρος ἢ ἐλλείψει αὐτοῦ ὁ Ἀντιπρόεδρος μετὰ τοῦ Γραμματέως, τοῦ Λογιστοῦ² καὶ τῶν 4^{ων} μελῶν θέλουν ἀποτελεῖ τὴν Ἐφορείαν τῆς Ἑταιρείας. Ἔργα δὲ αὐτῆς θέλουν εἶσθαι:

α) Νὰ συνυπακούεται μετὰ τοῦ Ἐφόρου τοῦ Κ(εντρικοῦ) Μουσείου περὶ τῶν ἀνασκαφῶν, ἀνεγέρσεων ἢ συμπληρώσεων τῶν ἀρχαιοτήτων, διότι οὐδεμία αὐτῶν δὲν θέλει ἐνεργεῖσθαι χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως καὶ συμπράξεως τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου, τὸν ὁποῖον ἢ Ἐφορεία δύναται, ὡσάκις τὸ κρίνη εὔλογον, νὰ παρακαλῇ, ὥστε ν' ἀναλαμβάνη καὶ τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς ἢ ἄλλης ἐργασίας, χορηγοῦσα εἰς αὐτὸν καὶ τὰ χρηματικά πρὸς τοῦτο μέσα καὶ λαμβάνουσα ἔπειτα παρ' αὐτοῦ λογαριασμὸν αὐτῶν διὰ τὰ τὸν καθυποβάλλη ἐν καιρῷ εἰς τὴν Ἑταιρείαν.

β) Ἀποφασίσασα ἀρχαιολογικὴν τινα ἐργασίαν νὰ δίδῃ τὴν ἄδειαν τῆς δι' αὐτὴν δαπάνης κατὰ προϋπολογισμὸν ἐγκρινόμενον ἀπὸ τὴν Ἐφορείαν.

γ) Νὰ ἐξετάζη ἐπιστημονικῶς τὰς ἀνευρισκόμενας ἀρχαιότητας καὶ συνυπακούεται περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συστάσης Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν ἐναπόκειται ἡ δημοσίευσις αὐτῶν.

Ἄρθρον 7.

Ὁ Πρόεδρος ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον 6 ὁ Ἀντιπρόεδρος μετὰ τοῦ Γραμματέως καὶ τοῦ Λογιστοῦ³ ἀποτελοῦν τὴν ἐπὶ τοῦ ταμείου Ἐπιτροπὴν. Δοθείσης ἐπομένως τῆς ἀδείας δαπάνης τινὸς ἀπὸ τὴν Ἐφορείαν, ἐκτελοῦν καὶ οἱ τρεῖς τὰς εἰδικὰς πληρωμὰς, ἔχοντες ἕκαστος ἀνὰ μίαν κλεῖδα τοῦ ταμείου, εἰς τὸ ὁποῖον⁴ ἀνατίθενται⁵ τὰ ἀποδεικτικά ἀντὶ μετρητῶν. Ὁ Λογιστὴς⁶ κρατεῖ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

Ἄρθρον 8.

Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους θέλει ἐκδίδεσθαι σύνοψις τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐφορείας καὶ διανεμέσθαι εἰς τὰ μέλη χάριν⁷.

Ἄρθρον 9.

Τὰ ἀνευρισκόμενα εἶναι κτῆμα τοῦ Δημοσίου Ταμείου⁸, ἀλλὰ εἰς τοὺς καταλόγους αὐτοῦ θέλουν καταγράφεσθαι ὡς ἀνατεθέντα⁹ «*Ἐξόδοις*¹⁰ τῆς Ἑταιρείας».

¹ ταμίαν ΠΑΕ. ² ταμία ΠΑΕ. ³ ταμία ΠΑΕ. ⁴ τὴν ὁποίαν ΠΑΕ (οὐχὶ ὀρθῶς!).

⁵ κατατίθενται ΠΑΕ (ὀρθῶς!). ⁶ ταμίας ΠΑΕ. ⁷ δωρεὰν ΠΑΕ. ⁸ Μουσίου ΠΑΕ.

⁹ ἀνευρεθέντα ΠΑΕ. ¹⁰ δαπάνη ΠΑΕ.

Ἄρθρον 10.

Ἡ Ἐταιρεία θέλει λογιζέσθαι ὡς ὑπάρχουσα ἅμα λάβῃ τὴν ἔγκρισιν τῆς Ἑλληνικῆς¹ Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 6 Ἰαν. 1837.

Μέλη τῆς Ἐταιρείας²

1	Κωνστα(ν)τίνος Μπέλιος *	(1)	X. Αἰνιάν	(29)
	Ἀλέξανδρος Μπέλιος * ³	(2)	30 Ἀ. Πετράκης	(30)
	Ζηρόδιος Πώπ, ἐν Βιέννῃ *	(3)	N. Κωστῆς	(31)
	† G. C. Γροπίου *	(4)	K. Βλαχούτσης	(32)
	N. Γ. Θεοχάρης *	(5)	Γ. Ἀργυρόπουλος	(33)
	† Ἀ. Κομπατῆς *	(6)	Δ. Ἀνσέλμος	(34)
	Πέτρος Ἀ. Στεφανίτζης *	(7)	Γ. Αἰνιάν	(35)
	Ἰ. Ρ. Ραγκαβῆς *	(8)	Σ. Κλεάνθης	(36)
	† Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆς *	(9)	Ὁ ἰατρός Μαυροκορδάτος	(37)
10	† K. Σ. Πιτιάκης *	(10)	Ἀ. Πάικος	(38)
	Ἀ. Ζ. Μάμουκας *	(11)	Δρ. Μανσόλας	(39)
	* Ἰ. Π. Κοκῶνης *	(12)	40 Jose Soler	(40)
	Θ. Φαρμακίδης *	(13)	Γ. Ἀποστολίδης Κοσμητῆς	(41)
	* Δ. Ν. Φωτίλας *	(14)	Ἰωάννης Πιστόλλας	(42)
	Παναγιώτης Σουτσοῦ	(15)	Ἀρχιμανδρίτης Ἀρσένιος	(43)
	Θ. Μανούσης *	(16)	Ἰωάννης Ἀ. Οἰκονόμου	(44)
	Γ. Γεννάδιος	(17)	Χαρ. Καρπούνης	(45)
	† Ἰ. Ρίζος	(18)	N. Λεβαδιεύς	(46)
	Σ. Ὀμηρίδης	(19)	J. H. Skene	(47)
20	Ἰωάννης Γ. Τυπάλδος	(20)	Π. Δελιγιάννης	(48)
	Γεώργιος Μ. Καραμάνος	(21)	Ἰ. Ἐ. Χίλλ	(49)
	Δ. Ν. Δρόσος	(22)	50 Ἀ. Πετζάλης Δικηγόρος	(50)
	Γ. Ἀ. Ῥάλλης	(23)	Ἀ. Πολυζωΐδης	(51)
	K. Δ. Σχινᾶς	(24)	Σ. Σκοῦφος	(52)
	Δ. Ἀ. Θεοδωράκης	(25)	Δ. Ἀνσέλμος (διαγεγραμμένον) ⁴	(—)
	Ἰ. Ὀρλάνδος	(26)	K. Βοτζάρης *	(53)
	† Π. Κ. Ἡπίτης	(27)	Φωκίων Ῥώκ *	(115)
	Δ. Γ. Σουτζος	(28)	Δημήτριος Βουδούρης *	(116)

¹ Παραλείπεται ἡ λ. ἐν ΠΑΕ.

² Ἐν παρενθέσει προσέθηκα τὸν ἀριθμὸν τοῦ μητρώου τῶν ἐταίρων. Οἱ φέροντες σταυρὸν ἐγένοντο μέλη τοῦ πρώτου συμβουλίου. Διὰ κυρτῶν καὶ φέροντες ἀστερίσκον ἐτυπώθησαν οἱ γραφέντες χειρὶ Ἀ. Ραγκαβῆ.

³ Ἀνεπιὸς τοῦ Κωνστ. Μπελίου.

⁴ Ὑπέγραψε δὶς πρὸς ἀριθ. 34.

	<i>Εὐθύμιος Οἰκονομίδης *</i>	(142)	<i>Γ. Ἀργυρόπουλος ¹ *</i>	(—)
	<i>Ἀ. Ἰπποκράτης Κλάδος *</i>	(143)	<i>Δημήτριος Δενδρινός *</i>	(149)
	<i>Κ. Δομνάνδος *</i>	(144)	<i>Δ. Θωμαΐδης *</i>	(150)
60	<i>Ῥήγας Παλαμίδης *</i>	(145)	<i>Ἀ. Φόρστερ *</i>	(153)
	<i>Γ. Παγώνης *</i>	(146)	<i>Γεώργιος Σταύρου *</i>	(154)
	<i>Γ. Μαυροκορδάτος *</i>	(147)	68 <i>Χρ. Αὔγουστος Βράνδης *</i>	(158)

*
* *

Τῇ 15 Ἰανουαρίου 1837, ἤτοι μετὰ ἑννέα ἡμέρας, ἐγκρίνεται ἡ ἴδρυσις τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας διὰ Β. Δ. ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ² «ἐν ὀνόματι καὶ κατ' ἰδιαιτέραν διαταγὴν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως»· πρβ. Παρίσην ἔ. ἄ. σ. 52 καὶ Συλλογὴν σ. 31. Περιέργως ἐν τοῖς ΠΑΕ 1837-1838/9 ³ δὲν δημοσιεύεται τὸ διάταγμα ⁴· ἰδὲ καὶ κατωτέρω.

Τῇ 18 Ἰανουαρίου 1837 ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας ἀγγέλλει τοῖς ἑταίροις τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἰδρύσεως διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 15 Ἰανουαρίου 1837· πρβ. ΠΑΕ 1837 σ. 20-21 (= ΠΑΕ 1837-1846/7 σ. 16) ⁵.

Τῇ 28 Ἀπριλίου 1837 ἐγένετο ἡ πρώτη γενικὴ συνέλευσις τῶν ἑταίρων ἐν τῷ Παρθενῶνι· πρβ. ΠΑΕ 1837, σ. 4 (= ΠΑΕ 1837-1846/7 σ. 4) ⁶· ἀρχαιρεσιῶν γενομένων ἐξελέγη πρῶτος πρόεδρος τῆς ἑταιρείας ὁ ἐπὶ Ὀθωνος δις γενόμενος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Ἰακωβάκης Ῥίζος Νερουλός ⁷.

Κατὰ ταῦτα γενέθλιος ἡμέρα τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας εἶναι, ὡς ἐδειξάμεν, ἡ 6 Ἰανουαρίου 1837, ἡ ἑορτὴ τῶν Φώτων.

*
* *

¹ Τὸ ὄνομα δις (πρβ. ἀριθ. 33) διὰ τοῦτο ἐν τῷ μητρῷφ (ἀριθ. 148) διαγραφέντος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐγράφη ἕτερον.

² Οἱ ὑπογράψαντες εἶναι: Ἀρμανσπεργ, Ἰ. Ῥίζος, Σμάλτς, Δ. Μανσόλας, Ἀ. Γ. Κριεζῆς, Γ. Λασσάνης· οὗτοι διὰ τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀπουσίαν τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος ἤσκουν τὴν ἀντιβασιλείαν.

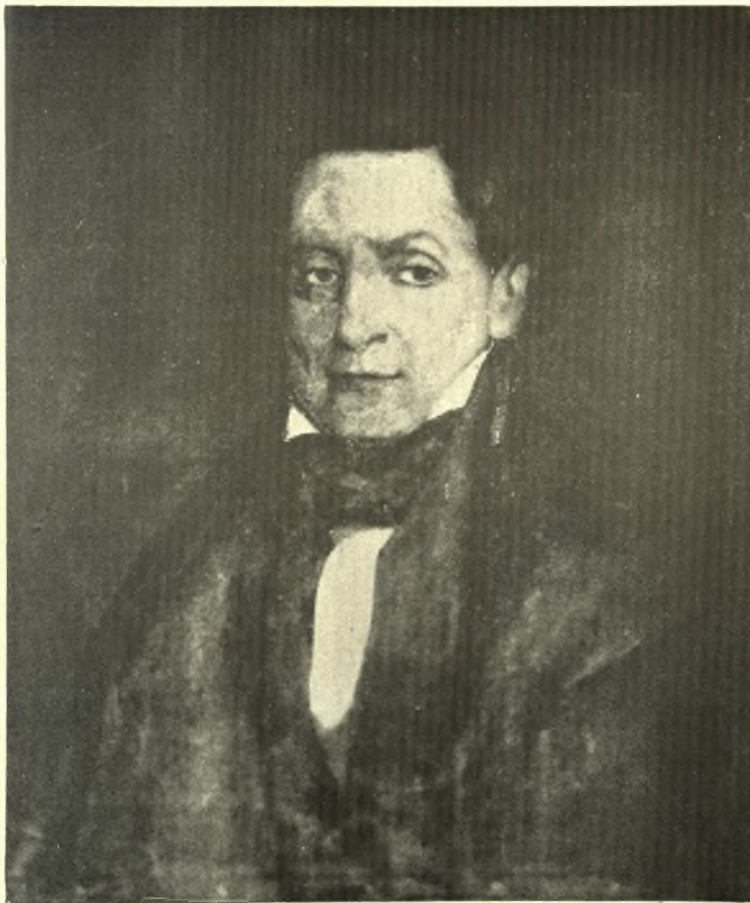
³ Ταῦτα (ἀ' ἔκδ.) ἐτυπώθησαν τῷ 1840, ὅτε ὁ ἰδρυτής, ὡς θὰ ἴδωμεν, εἶχεν ἀποθάνει.

⁴ Δυσεξήγητος φαίνεται μοι ἡ οὐσιώδης παράλειψις αὕτη· φαίνεται, ὅτι διὰ μικροφιλοτιμίαν (ἰδὲ κατωτέρω) τοῦτο ἐγένετο, ἵνα ἀποσιωπηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ ἐν αὐτῷ μνημονευομένου ἰδρυτοῦ.

⁵ Ὁ Καστόρχης σ. 7 καὶ 121 νομίζει, ὅτι τὸ ἔγγραφο τοῦτο εἶναι τὸ Β. Διάταγμα τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ ΠΑΕ 1837-1838/9, ἐν ᾧ ἐν σελ. 4 μνημονεύεται τὸ Β. Διάταγμα, κατωτέρω ἐν σελ. 20 δὲν ἀναγράφουσι τὸ Διάταγμα, ἀλλ' ἀντιγράφουσι σχετικὴν ἐγκύκλιον τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας· τοῦτο διατὶ ἐγένετο θὰ ἴδωμεν κατωτέρω (σελ. 49 κ.έ.).

⁶ Πρβ. καὶ Ἀ. Ῥ. Ῥαγκαβῆν, Ἀπομνημονεύματα, Ἀθῆναι 1895, τόμ. Β', σελ. 29.

⁷ Βίον τοῦ ἀνδρὸς ἰδὲ παρὰ Μπάρτ - Χίρστ, Ἐγκυκλ. λεξ. λ. Νερουλός· ἔτι πρβ. Παρίσην ἔ. ἄ. σ. ζ'.

ΠΙΝ. 1. ΒΑΡΩΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΤΕΛΙΟΣ

Νῦν ἴδωμεν τίς εἶναι ὁ ἀληθῆς ἰδρυτῆς τῆς ἡμετέρας ἑταιρείας.

Καί ὁ Καστόρηγος καί ὁ Καβαδίας ὀνομάζουσιν ἰδρυτὴν τῆς Ἐταιρείας τὸν Ἰακωβάκην Ῥίζον Νερουλόν (1778 - 1850)· πρβ. Καστόρηγην σελ. γ' («τῆ ἱερᾷ μνήμῃ Ἰ. Ῥίζου Νερουλοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας»), σ. 11 («ὁ αἰοίδιμος Ῥίζος προκαλέσας εἰς τὴν ζωὴν τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἑταιρείαν») καὶ Καβαδιάν σ. 14 («τῆ πρωτοβουλία... Ἰακώβου Ῥίζου Νερουλοῦ»), σ. 24, σ. 29 σημ. 1 (ἰδρυτῆς Ἰ. Ῥίζος Νερουλόος) καὶ σ. 52. Παραδόξως ὅμως οὐδὲν ἔγγραφον ἢ τοῦλάχιστον εἶδησίν τινα οἰανδήποτε προσάγουσι, δι' ὧν νὰ στηρίζηται ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτῶν¹.

Ἰδρυτῆς τῆς Ἐταιρείας δὲν εἶναι κατ' ἑμὲ ὁ Ἰάκ. Ῥίζος Νερουλόος, ἀλλὰ ὁ πρῶτος πρόεδρος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι τοῦ 1844, ὅτε ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Κατὰ τὰς ἀρχαιεσίας τοῦ 1848 ἀποθανόντος τοῦ δευτέρου Προέδρου τῆς ἑταιρείας Ἰωάννου Κωλέττη ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα προβάλλει ὑποψηφιότητα, ἀλλ' ἀποτυγχάνει². Ὅτι ὁ Ῥίζος Νερουλόος δὲν ἴδρυσεν τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἑταιρείαν, διδάσκει καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ῥ. Ῥαγκαβῆς³, Ἀπομνημονεύματα, Ἀθῆναι 1895, τόμ. Β', σελ. 29, ἔνθα λέγει, ὅτι τῆ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ ὑπέγραψε τὸ πρακτικὸν ὁ Ῥίζος (καὶ ἐλάβομεν καὶ αὐτῶν, πρὸ πάντων δὲ τοῦ ἐμοῦ ὑπουργοῦ, τοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδύσεως κ. Ῥίζου, τὰς ὑπογραφὰς καὶ τὴν συγκατάθεσιν)⁴· πρβ. καὶ Π. Καρολίδην, Σύγχρονος ἱστορία τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν λοιπῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, Ἀθῆναι 1922, τόμ. Β' σελ. 222 - 223. Μάλιστα, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὁ Ῥίζος ὑπέγραψεν ἐν τῷ πρακτικῷ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Β. Διατάγματος, ἥτοι μετὰ τὴν 15 Ἰανουαρίου 1837⁵.

* * *

Ἀλλὰ τίς λοιπὸν εἶναι ὁ ἰδρυτῆς τῆς Ἐταιρείας; Πᾶς τις θὰ ἐπίστευεν, ὅτι Ἑλλῆν φέρων ἄσημον ὄνομα ἐγένετο ἰδρυτῆς τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας καὶ διὰ τοῦτο ἠγνοήθη ἐπὶ τόσας δεκαετηρίδας τοῦτο. Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω.

¹ Ὁ Ἄ. Ῥ. Μ. ὁ γράψας τὸν βίον Ῥίζου Νερουλοῦ παρὰ Μπάρτι - Χίρστ, Ἐγκυκλ. λεξ. λ. Νερουλόος, καλεῖ αὐτὸν ἰδρυτὴν ἀκολουθῶν βεβαίως τὸν Καστόρηγην.

² Εἶναι λοιπὸν εὐεξήγητος ὁ λόγος, δι' ὃν ἐξελέγη ὁ Ῥίζος· ἦτο τὸ ὑπουργικὸν ἀξίωμα, οὐχὶ δὲ πρωτοβουλία τις διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐταιρείας· ἃς ληφθῆ ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο· τὸν Ῥίζον διεδέχθη ἐν τῇ προεδρίᾳ ὁ πανίσχυρος πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Κωλέττης· πρβ. καὶ κατωτέρω.

³ Οὗτος ἐγένετο πρῶτος γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας (1837 - 1851) καὶ ἡ ψυχὴ τῆς νεαρᾶς ἑταιρείας.

⁴ Παραδόξως ὁ Καβαδίας γράφων τῷ 1900 δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν πολῦτιμον ταύτην πηγὴν.

⁵ Περί τοῦ Κ. Πιτιάκη ὡς δῆθεν ἰδρυτοῦ ἰδὲ κατωτέρω σελ. 50, σημ. 2.

Ὁ προκαλέσας εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἡμετέραν ἑταιρείαν εἶναι ὁ ὄντως μέγας ἔθνικὸς εὐεργέτης βαρῶνος Κωνσταντῖνος Δημ. Μπέλιος¹. Οὗτος κυρίως ἐγένετο μέγας εὐεργέτης τῆς ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν στεναζούσης Μακεδονίας². Παραλείπων τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας αὐτοῦ δωρεὰς μνημονεύω μόνον τὸ γνωστὸν «Βελίειον κληροδοτήμα»³, δι' οὗ ἔξεπαιδεύθησαν ὡς ὑπότροφοι ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἑσπερίᾳ μέχρι τοῦ νῦν πολλαὶ ἑκατοντάδες Μακεδόνων. Πατὴρ τοῦ ἴδρυτοῦ τῆς Ἑταιρείας Κωνσταντῖνου Μπελίου εἶναι ἡ Βλάτση (πρόφην Μπλάτσι, ὑποδιοικήσεως Καϊλαριῶν, νομοῦ Κοζάνης) τῆς Μακεδονίας· ἐγεννήθη τῇ 7 Μαρτίου (ν. ἡ.)⁴ 1772 καὶ ἀπέθανε τῇ 11/23 Δεκεμβρίου 1838 (ἰδὲ καὶ κατωτέρω).

Τὴν πρώτην εἰδησιν περὶ τοῦ ἴδρυτοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας εὗρον ὄλως τυχαίως· πρὸ τριῶν δηλαδὴ ἐτῶν ἔρευνῶν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς, ἵνα λύσω ἄλλο ζήτημα, εὗρον ἐν ἐφημερίδι τοῦ ἔτους 1837 τὴν πρώτην εἰδησιν περὶ τοῦ ἴδρυτοῦ τῆς ἡμετέρας ἑταιρείας. Εἶτα ἐρευνήσας εὗρον καὶ ἄλλας εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ. Σπουδαίας εἰδήσεις ὀφείλω καὶ εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρείας, ὅπερ ἐπιμελῶς ἠρεύνησα⁵.

Τέλος ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Παιδείας ὑπεδείχθησάν μοι δύο πολύτιμα βιβλία: 1) Δ. καὶ Ν. Ἀργυριαδῶν, Πρακτικά τοῦ εὐγενεστάτου βαρῶνου κυρίου Κωνσταντῖνου Μπέλλιου Μακεδόνα, Βιέννη τῆς Ἀουστρίας 1838, σελίδες 88⁶ καὶ 2) Τεῦχος κληροδοτημάτων Ὑπουργεῖου Ἐκκλησιαστικῶν, Ἀθήναι 1902⁷.

¹ Μπέλιος (=λευκός) καὶ Belio(s) εἶναι οἱ γνήσιοι τύποι τοῦ ὀνόματος (πρβ. ἔγγραφα ὑπ' αὐτοῦ ὑπογεγραμμένα καὶ σφραγίδα τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ· ἰδὲ κατωτέρω)· κατὰ ταῦτα οἱ τύποι Μπέλλιος ἢ Βέλλιος ἢ Bellios εἶναι ἐσφαλμένοι· ἐκ Μακεδονίας κατήγετο καὶ ὁ νομικὸς Γεώργιος Βέλλιος, ἑταῖρος ἀπὸ τοῦ 1840 (πρβ. Μητρώον ἀριθ. 242), μέλος τῷ 1861 τῆς Δημοσιευτικῆς ἐπιτροπείας τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος· πρβ. ΑΕ 1862 σ. <γ>.

² Βιογραφικὰς σημειώσεις ἰδὲ κατωτέρω.

³ Πρβ. Κ. Ζαβιτσῶνον, Ἀρχεῖα ἔθνικῶν εὐεργετῶν, Ἀθήναι 1929, τόμ. Α' τευχ. β' σελ. 81-85.

⁴ = 25 Φεβρουαρίου (π. ἡ.). Ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἑταιρεία ὀφείλει κατὰ τινὰ τρόπον νὰ ἐφορτάζῃ τὴν ἡμέραν ταύτην, π.χ. δι' ἀνακοινώσεων, ὡς οἱ Γερμανοὶ κατὰ τὸ Winkelmansfest τὰ γενέθλια τοῦ ἴδρυτοῦ τῆς ἀρχαιολογίας.

⁵ Πιθανῶς καὶ τὰ Γενικά ἀρχεῖα τοῦ Κράτους περιέχουσι σχετικὰ ἔγγραφα.

⁶ Δύο ἀντίτυπα κατέχει ἡ Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη (Β.Ε.Ι. 977), ἕτερα δὲ δύο ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς. Τὸ βιβλίον ἐγράφη τῇ συνεργασίᾳ αὐτοῦ τοῦ βαρῶνου Μπελίου καὶ ἐξεδόθη ζῶντος αὐτοῦ.

⁷ Κατὰ τὴν ἀνακοινώσιν μου ὁ συνάδελφος κ. Ἀ. Κεραμόπουλος — παλαιὸς ὑπότροφος τοῦ Βελίειου κληροδοτήματος (ἐκ Βλάτσης) — ὑπέδειξέ μοι καὶ τὴν διατριβὴν τοῦ Ἰ. Δελλίου, Ὁ βαρῶνος Κωνσταντῖνος Μπέλλιος, Μακεδονικὸν ἡμερολόγιον 3 (1910) σ. 19-36.

Νῦν ἴδωμεν τὰς εἰδήσεις καὶ τὰ ἔγγραφα, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται, ὅτι ὁ βαρῶνος Κωνσταντῖνος Μπέλιος ἐγένετο ἰδρυτῆς τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας:

1) Τὴν πρώτην εἶδῃσιν εὔρον ἐν τῇ ἐφημερίδι ἡ «Ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς» 1837 φ. 53, σελ. 211, ἔνθα γράφεται: «Ὁ Κ. Μπέλιος, Ἕλληνας καταγόμενος ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῇ τοὺς Καπλάνους καὶ Ζωσιμάδας καὶ Σακελλαρίους, ἐδωρήσατο εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, ὡς λέγουσι, πεντήκοντα χιλιάδας δραχμῶν κτήματα· ὁ αὐτὸς θέλει χαρίσει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ βιβλιοθήκην.

Ὁ αὐτὸς ζητεῖ νὰ συστήσῃ Ἐταιρείαν περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ νὰ τὴν διατηρήσῃ διὰ συνδρομητῶν, τοὺς ὁποίους θέλει εὔρει ἐκτὸς τοῦ κράτους. Ὁ Κ. Μπέλιος ἤνωσεν οὕτω τὸ ὄνομά του μὲ τὸ ὄνομα τῶν εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους· εἶθε καὶ ἄλλοι πλούσιοι ὁμογενεῖς νὰ μιμηθῶσι τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ νὰ τιμῆσωσιν οὕτω καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν κατρίδα τὴν γεννήτριάν των».

Οἱ Ἀργυριάδαι ἔ. ἄ. σ. 86 κέ. ἀντιγράφουσι τὴν εἶδῃσιν καὶ ἐν ὑποσημειώσει παρατηροῦσι τὰ ἐξῆς: «Ἡ Ἐταιρεία αὕτη συστηθεῖσα ἤδη ἔκτοτε προβαίνει μὲ γενναῖα βήματα πληθυνομένων τῶν μελῶν τῆς»¹.

2) Τὸ Β. Δ. τῆς 15 Ἰανουαρίου 1837, ὅπερ ἐνέκρινε τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας (Παρίσης ἔ. ἄ. σ. 52 = Συλλογὴ κλπ. σελ. 31) δητῶς μνημονεύει τὸν βαρῶνον Κ. Μπέλιον: «καὶ προσκαλοῦμεν τὴν Γραμματεῖαν νὰ ἐκφράσῃ εἰς αὐτοὺς [=τοὺς ἀποφασίσαντας νὰ συστήσωσι τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἑταιρείαν] καὶ μάλιστα εἰς τὸν βαρῶνον Βέλλιον, ὅστις ἔδειξεν καὶ εἰς ταύτην τὴν ἐθκαιρίαν τὸν γενναῖόν του ζῆλον καὶ συμμετοχὴν εἰς τὸ ὑψηλότερον συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, ἐπισήμως τὴν ἐπὶ τούτῳ ἰδιάζουσαν ἡμῶν εὐαρέσκειαν».

Τοῦτο εἶναι σημαντικωτάτη ἀπόδειξις, ἣν παρείδεν ὁ συντάκτης τῆς συλλογῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν νόμων Π. Καβαδίας γράφων τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας.

3) Τῇ 18 Ἰανουαρίου 1837² τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν³ πρὸς τοὺς ἑταίρους, δι' ἧς ἀγγέλλει τὴν διὰ Β. Διατάγματος ἔγκρισιν τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας: ΠΑΕ 1837, σ. 20 (β' ἔκδ. σ. 16).

Ἄλλ' ἡ ἐπιστολὴ τῆς 11 Μαΐου 1837, ἣν ἔλαβεν (ἐν Βουκουρεστίῳ, ὡς φαίνεται)⁴ ὁ Κ. Μπέλιος, παρέχει διάφορον τύπον· πρβ. Ἀργυριάδας σ. 39:

¹ Κατὰ τὸ Μητροφῶν οἱ κατὰ τὴν πρώτην διετίαν (1837 - 1838) ἐγγραφέντες ἑταῖροι ἀνῆλθον εἰς 196.

² Τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ Καστόρχης (ιδ. ἄνωτ. σ. 35) ἐθεώρησεν ἡμέραν ἰδρύσεως τῆς Ἐταιρείας.

³ Φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἰακ. Ρίζου.

⁴ Τῇ 27 Μαΐου 1837 διέτριβεν ἐν Βουκουρεστίῳ· πρβ. ἐγγραφοῦν τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἑλληνοῦ προξένου, ὅπερ παρέχουσιν οἱ Ἀργυριάδαι σελ. 1 κέ.

Ἀριθ. Πρ. 10520.
Δ. 778.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Πρὸς τὸν Κύριον Βαρῶνα Κωνσταντῖνον Μπέλλιον !

Ἡ κυβέρνησις μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἐπληροφορήθη τὸν φιλογενῆ σκοπὸν τῶν συστησάντων τὴν Ἀρχαιολογικὴν ταύτην Ἐταιρείαν καὶ καταγραφέντων ὡς μελῶν αὐτῆς καὶ ἐκφράζει πρὸς Ὑμᾶς Ἰδίως, Κ. Βαρῶνε, τὴν εὐαρέστησίν της, διότι καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀξιεπαίνως ἐδώσατε δείγματα τοῦ ὑπὲρ τῶν σπουδαιοτάτων συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος εὐγενοῦς ζήλου σας, ὅχι δὲ μόνον ἐνέκρινεν αὐτὴν κατὰ τὸν καθυποβληθέντα διοργανισμόν ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐμψυχώσῃ αὐτὴν διέταξε τὰ ἀκόλουθα :

α'. Ὁ Ἔφορος τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου θέλει συνεννοεῖσθαι μετὰ τῆς ἔταιρείας περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν αὐτῆς ἐργασιῶν καὶ ὁσάκις προσκαλεῖται ὑπ' αὐτῆς καὶ αἱ δημόσιαι ἀσχολίαι του τῷ ἀφίνουν καιρὸν ὑπόλοιπον ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν διεύθυνσιν τινῶν ἐκ τῶν ἐργασιῶν της, δίδων μετέπειτα λόγον εἰς αὐτὴν τῆς χρηματικῆς διαχειρίσεως, ἥτις τυχὸν ἐπὶ τούτῳ ἤθελε τῷ ἐμπιστευθῆ.

β'. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ θέλει διευθύνει διὰ τῶν συμβουλῶν της τὴν ἔταιρείαν εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως διὰ τοῦ ἐφόρου τοῦ Κ. Μουσείου, ὁσάκις τὸ ζητήσῃ ἢ ἐφορεία.

γ'. Ἐπιτρέπεται εἰς τὰ μέλη τῆς ἐφορείας ἢ εἴσοδος τῆς Ἀρχαιολογικῆς βιβλιοθήκης.

δ'. Ἀριθμὸς (100) ἀντιτύπων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος θέλει δίδεσθαι χάριν εἰς τὴν ἔταιρείαν διὰ νὰ διανέμηται εἰς τὰ μέλη της.

ε'. Τὰ ὑπὸ τῆς ἔταιρείας ἀνευρισκόμενα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα θέλουν καταγράφεσθαι εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Μουσείου ὡς «προσφερθέντα ὑπὸ τῆς ἔταιρείας».

ς'. Ἡ ἐτησίᾳ σύνοψις τῶν πρακτικῶν τῆς ἔταιρείας θέλει τυπώνεσθαι ἀνεξόδως εἰς τὴν Β. Τυπογραφίαν.

ζ'. Τὸ ὄνομα ἐκάστου διαμειναντος μέλους τῆς ἔταιρείας εἰς διάστημα τριετίας θέλει ἐγγράφεσθαι εἰς στήλην λιθίνην εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Μαΐου 1837.

Ὁ Γραμματεὺς
Ἰ. Ρίζος.

Ἡ φράσις, ἣτις ἀνωτέρω διὰ κυρτῶν ἠραιομένων γραμμάτων ἐξαιρείται, σαφῶς ὑποδηλοῖ τὸν ἰδρυτὴν.

Δηλαδή ὁ ὑπουργὸς Ἰάκ. Ρίζος πρὸς τὸν ἰδρυτὴν ἐνόμισεν ὀρθὸν¹ νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ τὴν κοινὴν ἐπιστολὴν τὴν σταλεῖσαν τοῖς λοιποῖς ἑταίροις.

4) Ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἑταιρείας τῆς 6 Ἰανουαρίου 1837 ἀναγράφεται *πρῶτον* τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Μπελίου (ιδὲ ἀνωτέρω σ. 39)².

5) Ἐν τῷ Μητροφῶ τῶν ἑταίρων τῆς ἑταιρείας *πρῶτος* πάντων (ἐν σελ. 1, ἀριθ. 1) ἀναγράφεται ὁ «*Κωνσταντῖνος Μπέλιος, Θειταλός (?)*»³.

6) Ἐν σχεδίῳ ἐπιστολῆς — ἀποκειμένῳ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς ἑταιρείας ἡμῶν — πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Μπέλιον τῆς 24 Δεκεμβρίου 1837 λέγεται ὅτι ἡ σύστασις τῆς ἑταιρείας ὀφείλεται κυρίως εἰς αὐτόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιστολὴ⁴ εἶναι ἀνέκδοτος, παραθέτω αὐτὴν ὅλην· ἔχει δὲ οὕτω:

Ἄ(ριθ.) π(ρωτοκ.) 34.

⟨*Πρὸς τὸν Κ. Βαρῶνον Κωνσταντῖνον Μπέλλιον*⟩⁵

Κύριε!

Μαθὼν ὅτι μετὰ μακρὰν ὁδοπορίαν κατηντήσατε εἰς Βιέννην, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς διευθύνω ἐν ὀνόματι τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, εἰς

¹ Ἄλλ' εἶχε καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Β. Δ.: «*καὶ προσκαλοῦμεν τὴν Γραμματεῖαν (= τὸν ὑπουργόν) νὰ ἐκφράσῃ . . . εἰς τὸν βαρῶνον Βέλλιον . . . ἐπισήμως τὴν ἐπὶ τούτῳ ἰδιάζουσαν ἡμῶν εὐαρέσκειαν.*»

² Τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Μπελίου καὶ τῶν ἀκολουθούντων 14 (ἀριθ. 1-14 καὶ 16) συνιδρυτῶν ἔχει γραφῆ διὰ τῆς αὐτῆς χειρός· ἀναντιρρόητως, ὡς ἐπέισθη ἐξ ἐιδικῆς ἐρεύνης, ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ· τὸ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Μπελίου ὁ Ραγκαβῆς ἀνέγραψε πρῶτον, εἶναι σοβαρὰ ἔνδειξις ὑπὲρ τῆς γνώμης μου. Ὑποθέτω, ὅτι τὸ ἔγγραφο, ἐν ᾧ ὑπέγραψεν ὁ Κωνσταντῖνος Μπέλιος, ὑπεβλήθη πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἔκδοσιν τοῦ Β. Διατάγματος· εἰς τοῦτο ἀντιγραφὴν ὑπὸ τινος καλλιγράφου μὲν, ἀλλ' οὐχὶ φιλολόγου, ὡς φαίνεται (ιδὲ ἀνωτ. σ. 36), προσέθηκεν ὁ Ραγκαβῆς ἐν τέλει τὴν χρονολογίαν (Ἐν Ἀθήναις, τῆ 6 Ἰαν. 1837) καὶ τὰ 15 ὀνόματα (ἀριθ. 1-14 καὶ 16) καὶ περιέφερε πρὸς ἀναζήτησιν ἑταίρων· οὕτω γινώσκωμεν ἤδη, ὅτι ὁ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Ἰάκ. Ρίζος (ἐν τῷ ἐν σελ. 39 πίνακι ὑπ' ἀριθ. 18) ὑπέγραψε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ραγκαβῆ (ιδὲ ἀνωτ. σ. 41)· ἄρα δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἰδρυτῶν.

³ Δὲν φαίνεται ὑπὸ τίνος προσετέθη τὸ ἐρωτηματικόν· ἀλλὰ Θειταλός = Μακεδὼν εἶναι γνωστόν, ὅτι παρὰ τισιν ἡ Μακεδονία ἐλογίζετο ὡς τμήμα τῆς Θεσσαλίας· πρβ. καὶ Μαν. Ὀλοβώλου Ἐγκώμιον, Ἐπετ. ἑταιρ. βυζαντ. σπουδ. 3 (1926) σ. 181 *τὴν δὲ γε Θεσσαλίαν μητροπόλιν, ἢ Θέσσην πρὶν ὀνομάζετο, τῷ Θειταλῷ δὲ νίκη* (κῶδ.: *τῇ Θειταλῶν δὲ νίκη* Γ. Π. Οἰκονόμος) *συμπεσοῦσα τὴν κλῆσιν μετήμειψεν.*

Καὶ ἐν ΠΑΕ 1839/40, σ. 66β καὶ 69^α *πρῶτος* μετὰ τὰ ἀντεπιστέλλοντα μέλη (=Μ.Α.) ἀναγράφεται ὁ Μπέλιος (σ. 66β ὁ Βαρῶν Κ. Βέλλιος ἐκ Θεσσαλίας ἐν Βιέν. τῆς Ἀδοστορίας γ', σελ. 69^α: *Le Baron C. Bellios, de Thessalie, à Vienne*).

⁴ Ἐχει γραφῆ ὑπὸ τοῦ γραμματέως Ἀ. Ραγκαβῆ. ⁵ Προσθήκη Ἰ. Ρίζου.

οὔστασιν τῆς ὁποίας τὰ μέγιστα συνετελέσατε, τὸ δίπλωμα διὰ τοῦ ὁποίου ἀναγνωρίζεσθε ὡς μέλος αὐτῆς καὶ τὸ τοῦ Κ(υρίου) Ζ. Πάπ καὶ Κ(υρίου) Ἀλεξ. Μπέλιου.

Συγχρόνως παρακαλεῖσθε (ὑπὸ τῆς ἑταιρίας)¹ διὰ τοῦ ὑποφαινομένου [ὑπὸ τῆς ἑταιρίας]² νὰ ἐνεργήσητε ὡς πληρεξούσιος αὐτῆς, [πασχίζων]² <προσπαθῶν>¹ διὰ τῶν μέσων καὶ τῆς ἐπιτροπῆς σας ν' ἀυξήσητε οἷς οἶδατε τρόποις τοὺς συνδρομητὰς καὶ [τὰ μέσα]² <τοὺς πόρους>¹ τῆς Ἑταιρείας, καὶ νὰ τῇ διαβιβάζητε τὰς γινομένας συνδρομὰς ὄντες³ εἰς ἄμεσον μετὰ τῆς ἐφορείας αὐτῆς ἀλληλογραφίαν. Ἡ ἐφορεία δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι εἰς τὴν Βιέννην, πόλιν ὅπου διατρίβουσιν πολλοὶ πολλὰκις τὴν πατρίδα ὠφελήσαντες φιλογενεῖς, ὅποιοι <πρὸ πάντων>¹ οἱ Καπετανάκαι, ὁ Δάρβαρος καὶ ἄλλοι, θέλει τύχει οὐ μικρᾶς συνδρομῆς. [Πρὸ πάντων]² <Ἰδίως>¹ ὅμως πέποιθεν εἰς τὸν ὑμέτερον ζῆλον, τοῦ ὁποίου ἐδώσατε, διατρίβων εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὐγενῆ δείγματα. Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Δεκ. 1837.

Ἰ. Ρίζος.

Ἀ. Ρ. Ρ.

* * *

Ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἑταιρείας δὲν ἐμφανίζεται, ὡς ἀνέμενέ τις, ὁ βαρῶνος Μπέλιος, διότι ἐβδομάδας τινὰς, ἴσως ἡμέρας τινὰς πρὸ τῶν πρώτων ἀρχαιρεισιῶν (τῇ 28 Ἀπριλίου 1837 ἀ' γενικὴ συνέλευσις τῶν ἑταίρων ἐν τῷ Παρθενῶνι ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως) ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἣν, ὡς φαίνεται, δὲν ἐπανῆλθε πλέον· πρβ. Ἀργυριάδας σ. 40 (ἐγγράφον τῆς 11 Μαρτίου 1837): «αἱ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ὑπενθυμίσεις καὶ διαταγαὶ πρὸς τοὺς... Μακεδόνας». Ἡ Ἐφημερίς τῆς Σμύρνης (ἐν φ. 258 Ἀπριλίου 1837) γράφει περὶ διελεύσεως τοῦ βαρῶνου Μπέλιου ἐπὶ αὐστριακοῦ πλοίου (τῆς γολέττας Ariana) πλέοντος πρὸς τὴν Κωσταταντινούπολιν· πρβ. Ἀργυριάδας σ. 33 κέ.⁴

Ἐξ ἐγγράφου τοῦ προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Βουκουρεστίῳ φαίνεται, ὅτι τῇ 27 Μαΐου ἦτο ἤδη ἐν Βουκουρεστίῳ (πρβ. Ἀργυριάδας σ. 1 κέ.)⁵.

Τῇ 31 Δεκεμβρίου 1837 εὑρίσκεται πλέον ἐν Βιέννῃ, ἐν ἧ μονίμως κατόκει· πρβ. κωδικοῦ διαθήκης αὐτοῦ, Τεῦχος κληροδοτημάτων σ. 18 καὶ Κ. Ζαβιτσᾶνον, Ἀρχεῖα ἐθνικῶν εἰσεργετῶν, Ἀθῆναι 1929, τόμ. Α' τεύχ. β' σελ. 85. Ἀλλὰ καὶ τὸ σχέδιον τῆς ἐπιστολῆς τῆς 24 Δεκεμβρίου 1837, ὅπερ ἀνωτέρω ἐδημοσιεύσαμεν, λέγει περὶ Βιέννης.

¹ Προσθήκη Ἰ. Ρίζου. ² Διεγρᾶφη ὑπὸ Ἰ. Ρίζου. ³ ὢν Ἐργαβῆς: ὄντες Ἰ. Ρίζος.

⁴ «Le baron Constantin Bellio... part aujourd'hui avec la goëlette autrichienne l'Ariana pour Smyrne, d'où il compte se rendre à Constantinople». ⁵ Ἐν Βλαχίᾳ εἶχε κτήματα ὁ Κ. Μπέλιος· ὡς μανθάνω, ζῶσιν ἐκεῖ ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας.

* *

Εἰκῶν (ἐλαιογραφία) τοῦ ὑπερόχου ἀνδρὸς ὑπάρχει ἐν τῷ Δημοτικῷ νοσοκομείῳ «Ἐλπίς»¹ (πρβ. πίν. 1).

Νομίζω, ὅτι καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ εἰταιρεία ὀφείλει νὰ τιμήσῃ τὸν ἰδρυτὴν δι' ἀναρτήσεως εἰκόνας² καὶ ἐντοιχίσεως ἀναμνηστικῆς πλακῶς ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ μεγάρου αὐτῆς.

Εἰκῶν αὐτοῦ ἴσως σφίζεται πού καὶ ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ, εἰς ἣν περιῆλθε τῷ 1837 μετὰ τῆς πλουσίας βιβλιοθήκης αὐτοῦ· πρβ. Ἀργυριάδας σ. 42 καὶ 37 (ἀρ. ε')· δὲν πιστεύω νὰ ἀπεστάλῃ αὕτη εἰς Νέαν Πέλλαν³, ὡς ὠρίζετο ἐν τῷ δωρητηρίῳ ἐγγράφῳ.

* *

Βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τοῦ ἀνδρὸς δυστυχῶς ἔχομεν ἐλαχίστας. Κατὰ τὴν διαθήκην (ιδεῖ κατωτ. σελ. 49 σημ. 2) ἐγεννήθη τῇ 7 Μαρτίου (ν. ἡ.) 1772, ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἔκαλεῖτο Δημήτριος Μπέλιος (βλέπε καὶ κατωτέρω Λόγιον Ἑρμῆν 1819)⁴.

Τέλος κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς παρούσης διατριβῆς ἠδυνήθην νὰ λάβω ἐκ Βιένης (παρὰ τῆς Gratialregistratur des Bundeskanzleramtes, πρῶην Adelsarchiv) πολυτίμους εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀνδρὸς. Ὁ διαπρεπὴς ἀρχαιολόγος καὶ Γενικὸς πρόξενος τῆς Αὐστρίας ἐν Ἀθήναις κ. Otto Walter λίαν φιλοφρόνως ὑπεβοήθησε τὴν ἔρευναν· τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ ἔλαβον τὰς ἐξῆς ἐπισήμους πληροφορίας: Ὁ Κωνσταντῖνος Μπέλιος ἐγεννήθη ἐν Φιλίππουπόλει⁵ ἀπὸ τοῦ 1808 ἦτο ἔμπορος ἐν Βιένῃ καὶ ἐγένετο πλουσιώτατος· ἦτο αὐστριακὸς ὑπῆκοος, ἡ δὲ οἰκία αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει εἶχεν ἀριθ. 618 (Stadt Wien, Haus 618)⁶.

¹ Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ αὐτοῦ νοσοκομείου ἀναθηματικὴ στήλη φέρει τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς. Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ὀφείλει τὸν πλοῦτον αὐτοῦ εἰς μεγάλην δωρεάν τοῦ Μπελίου· πρβ. Ἀργυριάδας σελ. 2 κέ., ἐνθα ἀντιγράφεται ἡ συμβολαιογραφικὴ πράξις τῆς δωρεᾶς.

² Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ἀποδεκτή, καλὸν δὲ ἀντίγραφον ἀνηρτήθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας.

³ Αὕτη εἶχεν ἰδρυθῆ ὑπὸ προσφύγων ἐκ Μακεδονίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λοκρίδος.

⁴ Πρὸςβύτερός τις ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔκαλεῖτο Στέφανος (*Stephan von Bellio* ἰδ. κατωτ. σελ. 49 σημ. 1).

⁵ Οὐχὶ ἐν Βλάτση, ὡς γράφει ὁ Ἰ. Δέλλιος (ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 20)· ἡ Βλάτση ἦτο, ὡς φαίνεται, ὁ τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἡ ἀρχικὴ ὁμῶς πατρὶς αὐτοῦ εἶναι τὸ χωρίον *Λινοτόπι* (*Λινοτόπολις* παρὰ τοῖς λογίοις τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος) τῆς Μακεδονίας· ἡ κόμη αὕτη δὲν σφίζεται νῦν καταστραφεῖσα τὸν ΙΗ' αἰῶνα.

⁶ Geboren zu Philippopel (Mazedonien) — im Jahre 1816 40 [γρ. 44· πρβ. διαθήκην] Jahre alt — war er seit 1808 protokollierter Kaufmann in Wien, der hauptsächlich mit

Φαίνεται, ὅτι ἔτυχεν ἐπιμελοῦς μορφώσεως¹, διότι μετέφρασε *νεαρὸς ἔτι* ἐκ τοῦ γερμανικοῦ² τὰ «*Τοῦ νέου Ῥομπινσὸν συμβάντα*»³ (1792, τόμοι 2)· τοῦτο ἀνετυπώθη τῷ 1819· πρβ. καὶ Κ. Σάθαν, Νεοελληνικὴ φιλολογία. Βιογραφίαι τῶν ἐν τοῖς γράμμασι διαλαμπάντων Ἑλλήνων, Ἀθήναι 1868, σελ. 616⁴.

¹ Ἦτο ἄγνωστον πότε⁵ καὶ διὰ τίνα λόγον ἔλαβεν ἐν Αὐστρίᾳ τὸν τίτλον τοῦ βαρῶνου (πρβ. εἰκ. 1, οἰκόσημον)⁶· ἀλλ' αἱ ἐπίσημοι πληροφορίαι, αἷς ἔλα-

der Türkei Handel betrieb. Er verlor indes durch unglückliche Umstände sein beträchtliches Vermögen und trat bei Sina Sohn in Stellung ein. Doch gelang es ihm bald wieder,— anscheinend mit Hilfe seines begüterten Bruders — einen eigenen Handel zu eröffnen und sich dadurch abermals ein grosses Vermögen zu erwerben. Insbesondere liess er auch alte Piaster und Kaisertaler in der Türkei für das k. k. Münzhaus sammeln. Er war österreichischer Untertan; seine Wohnung war in der Stadt, Haus 618.

¹ Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ φίλου καθηγητοῦ Τρύφωνος Εὐαγγελίδου ὁ Κωνστ. Μπέλιος διὰ τοῦ ἔμποριου ἐκτήσατο μεγάλην περιουσίαν, μετέφρασεν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ἔργα τινὰ καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔκδοσιν ἑλληνικῶν βιβλίων.

² Πιστεύω, ὅτι ἐν Βιέννῃ δύναται νὰ ὑπάρχη ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τὸ γερμανικὸν πρωτότυπον.

³ Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου ἔχει κατὰ τὸν Ἄνδρ. Παπαδόπουλον Βρετόν, Νεοελληνικὴ φιλολογία, Ἀθήναι 1857, τόμ. Β' σελ. 89, ἀρ. 233, οὕτω: *Τοῦ νέου Ῥομπινσὸν συμβάντα*· συντεθέντα μὲν εἰς Γερμανικὸν ἰδίωμα, μεταφρασθέντα δὲ εἰς τὴν ἀπλὴν ἡμῶν διάλεκτον παρὰ *Κωνσταντίνου Δημητρίου Μπέλιου*, τοῦ ἐκ Λινοτοπόλεως τῆς Μακεδονίας, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερωθέντα τοῖς ἐντιμοτάτοις, χρησιμωτάτοις καὶ ἐν πραγματείαις ἀρίστοις ἀταδέλφοις, κυρίοις κυρίοις Ἀδάμ καὶ Δημητρίῳ Κωνσταντίνου Τζετήρη, ὧν καὶ τοῖς ἀναλώμασι τύποις ἐκδοθέντα. Τόμος α'. ἐν Βιέννῃ, 1792. Ἐκ τῆς ἑλληνικῆς τυπογραφίας Γεωργίου Βεντότη, εἰς 8ον.

⁴ Ἀντιγράφω ἐνταῦθα τὴν ἀγγελίαν τοῦ τυπογράφου ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Βιέννης «*Λόγιος Ἐρμῆς*» 1/13 Ἰουλίου 1819, σ. 583:

Εἶδησις. | Ἐν τῷ τυπογραφίῳ μου *ἀνατυπῶνται* ἤδη καὶ τὰ τοῦ νέου Ῥομπινσὸν συμβάντα, μεταφρασθέντα ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν ἀπλὴν τῶν Γραικῶν διάλεκτον παρὰ τοῦ κυρίου Βαρῶνος Κωνσταντίνου Δημητρίου Μπέλιου, 1792 εἰς δύο τόμους. Ὁ νέος οὗτος Ῥομπινσὸν πόσον ἀξιὸν περιεργείας βιβλίον εἶναι, πόσῃν ἡδονῇ προξενεῖ εἰς τοὺς παῖδας, καὶ ὅποιονδῆποτε ἀπλῶς ἀναγνώστην, πόσῃν ὠφέλειαν, ταῦτα πάντα εἶναι γνωστά ἤδη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ πανταχόθεν ζητεῖται. Ὅθεν μετὰ ἕξ ἑβδομάδας ἐκβαίνει ἀπὸ τὰ πιεστήρια τοῦ τύπου καὶ ἔστω εἰς κοινὴν εἶδησιν.

Ἡ τιμὴ τῶν δύο τόμων εἶναι δύο ἡμισυ φιορ. ἀσημένια, καὶ ὅστις ἀγοράσῃ 100 σώματα, λαμβάνει 15 σῶμ. δωρεάν.

Βιέννη τῇ 28 Μαΐου 1819.

Δαβίδης Δαβιδοβίκης
Τυπογράφος.

⁵ Πάντως ὁμως μεταξὺ τοῦ ἔτους 1792 καὶ τοῦ 1819.

⁶ Πρβ. Ἀργυριάδας, ἔ. ἀ. σελ. 43. Ἡ περιγραφή τοῦ οἰκοσῆμου κατὰ τὸν ἀξιότιμον πρόεδρον τοῦ Ἐραλδικοῦ καὶ γενεαλογικοῦ τμήματος τῆς Ἱστορικῆς ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος κ. Γεώργιον Τιπάλδον ἔχει ὧδε: «*Τετραγωνισμένον (écartelé)*. 1ον Κυανοῦν μετ' ἀργυρᾶς τριαίνης. 2ον Κυανοῦν μετὰ κεφαλῆς καὶ λαμποῦ μονοκέρωτος ἀργυροῦ. 3ον Ἐρυθρὸν

βον ἐκ Βιέννης (ιδ. ἄνωτ. σ. 47) διδάσκουσιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκος ὁ Α΄ (1792-1835) ὠνόμασε δι' αὐτογράφου αὐτοκρατορικοῦ γράμματος τῇ 24 Φεβρουαρίου 1817 αὐτὸν βαρῶνον τῆς Αὐστρίας (*Konstantin Freiherr von Bellio*)· ἐν τῷ διπλώματι ἀνεφέροντο καὶ οἱ λόγοι, δι' οὓς ἀπενεμήθη αὐτῷ ὁ τίτλος οὗτος τῆς εὐγενείας¹.

Ὁ βαρῶνος Μπέλιος ἀπέθανε τῇ 11/23 Δεκεμβρίου 1838² πιθανῶς ἐν Βιένῃ³.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατῆλθεν ἐν ἔτει 1836, ὁ δὲ Βασιλεὺς Ὁθων ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ⁴.

Ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον ὁ κόμης von Arman-
sperg (ἀντιβασιλεὺς ἐπὶ Ὁθωνος) διετέθη οὐχὶ φιλι-
κῶς πρὸς αὐτὸν (πρβ. Ἀργυριάδας ἔ. ἄ. σελ. 35)⁵.

Ἐποθέτω ὅτι διὰ τὴν ἐχθρότητα τοῦ Arman-
sperg ἢ καὶ Ἑλλήνων ἰσχυόν-

Εἰκ. 1. Οἰκόσημον
βαρῶνου Κ. Μπελίου.

μετὰ κεφαλῆς καὶ λαμποῦ ἔππου πρὸς ἀριστερὰ ἀργυροῦ. 4ον Ἀργυροῦν μετ' ἀνιπαμένον μέλα-
νος ἀετοῦ ἔχοντος τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀριστερὰ, κρατοῦντος δὲ διὰ τοῦ ῥάμφους αὐτοῦ σταυρὸν.
— Κράνος: Βαρωνικὸν στέμμα.— Λοφίον: Κράνος μετ' ἐπιχειμένον ἀετοῦ». Κατὰ τὸν αὐτὸν
ἐραλδικὸν περιγραφὴ τοῦ αὐτοῦ οἰκοσήμεου (Baron Bellio) μετ' ἑλαφρῶν διαφορῶν, ἃς
θεωρῶ περὶ τὸν νὰ μνημονεύσω, ὑπάρχει ἐν ἐραλδικῷ λεξικῷ, οὗτινος ὁμοῦς ὁ τίτλος δὲν
ἀναγράφεται ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ.

¹ Ἴδου τὸ κείμενον τῶν ἐπισήμων πληροφοριῶν: Laut Inhalt der Akten der Grati-
alregistratur des Bundeskanzleramtes (ehemals Adelsarchiv) wurde der Bestellte des
Fürsten der Wallachei in Wien, Konstantin von Bellio, mit kaiserlichem Handschrei-
ben vom 24. Februar 1817 in den österreichischen Freiherrnstand erhoben; das
bezügliche Diplom wurde am 13. Mai 1817 ausgefertigt.

Als Beweggründe sind in dem Diplom das Ansehen, das die Familie in der Walla-
chei genoss, die Verdienste seines Bruders, des Grosslogotheten oder Obersten Land-
richters in der Wallachei, Stephan von Bellio, und die eigenen Verdienste, nament-
lich durch die Bewirkung einer beträchtlichen Fruchtaushilfe für die notleidenden
Grenzer im Banat, angeführt.

² Τὴν πληροφορίαν περὶ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅπερ ἠγνοεῖτο, ὀφείλω εἰς
σημείωμα ἐπὶ κεκυρωμένου ἀντιγράφου τῆς ἰδιοχείρου διαθήκης αὐτοῦ, ὅπερ ἀπόκειται
ἐν τῷ Ἐπιτομῆ τῆς Παιδείας· κατὰ τὸ σημείωμα ἡ διαθήκη ἀπεσφραγίσθη τῇ 18
Ἰανουαρίου 1839· τὴν δὲ ἡμερομηνίαν «11/23 Δεκεμβρίου» ὀφείλω εἰς πληροφορίαν ἐκ
τοῦ ἀρχείου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου (τῶν ὀρθοδόξων) ἐν Βιένῃ πρβ. Σωφρο-
νιον Λεοντοπόλεως, Ὁ ἐν Βιένῃ ναὸς τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, Ἐκκλη-
σιαστικὸς φάρος 9 (1912) σ. 19, σημ. 1. Πιστεύω, ὅτι καὶ ἄλλας εἰδήσεις δύναται νὰ
παράσχη τὸ ἀρχεῖον τῆς ἐν Βιένῃ ἑλληνικῆς κοινότητος.

³ Τῇ 10 Μαΐου 1838 ἐν Βιένῃ γράφει ἐπιστολὴν πρβ. Ἀργυριάδας ἔ. ἄ. σ. η'.

⁴ Τιμῶν αὐτὸν ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Β. τάγματος τοῦ Σωτῆρος·
πρβ. Ἀργυριάδας ἔ. ἄ. σ. 27.

⁵ Κατὰ τὴν Ἐφημερίδα Σμύρνης 4 Νοεμβρίου 1837.

των τότε¹ ἠναγκάσθησαν οἱ ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ νὰ ἀποσιωπήσωσι — μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κ. Μπελίου — τὸ γεγονός, ὅτι αὕτη ἰδρύθη τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ· οὕτω δ' ἐξηγεῖται ἡ πλάνη τοῦ Καστόρχη· εἶναι λυπηρόν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος Ῥαγκαβῆς — ἀνὴρ οὐχὶ τυχαῖος — δὲν ἔσχε τὸ θάρρος νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ δίκαιον καὶ νὰ ἀποδώσῃ *summi cuique*²· ἴσως ὅμως καὶ διὰ τὴν πάροδον πολλῶν δεκαετηρίδων ὑπέπεσεν εἰς μνημονικὸν σφάλμα· ὁ Ἀλέξανδρος Ῥαγκαβῆς (1809 - 1892) ἔγραψε τὰ Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ (πρβ. Εἰσαγωγὴν εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα τόμ. Α΄ σελ. 6)· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑταιρείας — εἶχε τότε ἡλικίαν 28 ἐτῶν — εἶχε διαρρέυσῃ ἡμῖς αἰῶν! Ὁ Ῥαγκαβῆς ὅμως ἠδύνατο, ἂν ἤθελε νὰ ἐρευνήσῃ ὀλίγον, νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὸ Β. Διάταγμα, ὅπερ αὐτὸς βεβαίως μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ Ἰ. Ρίζου εἶχε συντάξῃ καὶ ἐν ᾧ ὁ βαρῶνος Μπέλιος σχεδὸν διαρρήδην λέγεται ἰδρυτῆς τῆς Ἑταιρείας³.

¹ Πρβ. Ἐφημερίδα Σμύρνης Ἀπριλίου 1837 φ. 258 (= Ἀργυριάδαι σ. 34): *si quelques Hellènes ont montré de l'ingratitude envers un homme qui vient de faire tant de bien à la Grèce κ.λ.π.*

² Ὁ Ῥαγκαβῆς, ὅστις, ὡς γνωστόν, ἐγένετο πρῶτος γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ Ἀπομνημονεύματα, Ἀθῆναι 1895, τόμ. Β' σελ. 28, γράφει τὰ ἑξῆς περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑταιρείας: «Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα μοὶ ἐπρότεινεν ὁ κ. Πιττάκης νὰ συνεργασθῶμεν εἰς σύστασιν Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Φιλεκαιδευτικῆς, ἵνα διὰ συνδρομῶν ἰδιωτικῶν ὑποβοηθῶμεν εἰς τὴν ἐπίτασιν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν, δι' ἃς λίαν ἀνεπαρκῆ ἦσαν τότε οἱ δημόσιοι πόροι. Τὴν πρότασιν αὐτοῦ ὀρθοτάτην καὶ λίαν εὐπρόσδεκτον θεωρήσας, συνέταξα ἀμέσως ἐγὼ τῆς Ἑταιρείας τὸν ὄργανισμόν, καὶ συμπαραλαβόντες καὶ τὸν Ν. Θεοχάρην, ἐπορεύθημεν οἱ τρεῖς ἡμεῖς εἰς τινῶν τῶν μάλλον φιλομουσῶν τὰς οἰκίας, καὶ ἐλάβομεν καὶ αὐτῶν, πρὸ πάντων δὲ τοῦ ἡμεῖς ὑπουργοῦ, τοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως κ. Ρίζου, τὰς ὑπογραφὰς καὶ τὴν συγκατάθεσιν».

Ταῦτα κατ' ἐμὲ δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐρμηνευθῶσιν. Ὁ Μπέλιος συλλαβὸν τὴν ιδέαν τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀνέθηκε τῷ ἀρχαιολόγῳ Πιττάκῃ, ὅστις ἦτο Ἐφορος τοῦ Κεντρικοῦ μουσείου (πρβ. Καβαδιαν ἔ. ἄ. σ. 17 σημ. 2) τὴν σύνταξιν ὄργανισμοῦ τῆς ἰδρυθησομένης ἑταιρείας καὶ τὸν προσηλυτισμὸν ἐταίρων· ὁ Πιττάκης ἀνακοινοῖ τοῦτο τῷ Ἀλεξάνδρῳ Ῥαγκαβῆ, ὅστις ἦτο τμηματάρχης τῆς Ἀνωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως (21 Ὀκτωβρίου 1833 — 26 Μαρτίου 1841) ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ὑπὸ τὸν Ἰάκωθον Ρίζον Νερουλόν· ὁ Ῥαγκαβῆς ἀποδεχθεὶς τοῦτο συντάσσει τὸ πρακτικὸν τῆς ἰδρύσεως (ὄργανισμόν) καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν ὑπουργὸν Ρίζον καὶ καλεῖ αὐτὸν εἰς συνεργασίαν (ἰδὲ καὶ ἄνωτ. σ. 41).

Σπουδαία ἀπόδειξις τῆς πλάνης τοῦ Ῥαγκαβῆ εἶναι καὶ τοῦτο: ὁ Καστόρχης (ἑταῖρος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1851 [πρβ. μητρῶον ἀριθ. 84], μέλος τοῦ συμβουλίου 1858 - 1889), ὅστις ἐν μὲν τῇ ἑταιρείᾳ ἐπὶ δωδεκαετίαν, ἐν δὲ τῷ συμβουλίῳ τῆς ἑταιρείας ἐπὶ πενταετίαν ἦτο συνάδελφος τοῦ Πιττάκη (μέλους τοῦ συμβουλίου 1837 - 1863), οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ Πιττάκη ὡς ἰδρυτοῦ· διότι οὐδὲν εἶχεν ἀκούσει.

³ Κατὰ τὰ ἄλλα τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ῥαγκαβῆ εἶναι πολὺτιμος πηγὴ διὰ τὴν

* * *

Ζῶν ὁ βαρῶνος Μπέλιος διέθετε τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν· περὶ τῆς δωρεᾶς πρὸς τὸ Δημοτικὸν νοσοκομεῖον εἶπομεν ἀνωτέρω.

Ἄλλα συγκινητικὴ εἶναι καὶ ἡ δωρεὰ τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης αὐτοῦ· ταύτην ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ κατέλιπε ζῶν τῇ Μακεδονίᾳ¹. Κατὰ τὸ ἔγγραφον τῆς δωρεᾶς (βλ. Ἀργυριάδας ἔ. ἄ. σ. 35) αὕτη ὄφειλε νὰ σταλῇ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅταν ἰδρυθῶσι σχολεῖα ἐν αὐτῇ²· μάλιστα κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγγράφου ἡ βιβλιοθήκη ὀφείλει νὰ περιέλθῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης³.

1926 - 1929.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Χ. ΧΑΤΖΗΣ

ἱστορίαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας (πρβ. π. χ. τόμ. Β' σ. 158 κέ. 272 κέ.: Ἀρχαιολογικὴ ἑταιρεία καὶ Ἀκαδήμεια) καὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ ζητήματα.

¹ Κατάλογον τῶν βιβλίων παρέχουσιν οἱ Ἀργυριάδαι ἔ. ἄ. σ. 43 κέ.

² Ἡ συμβολαιογραφικὴ πράξις (ἀρ. 101 παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Ἀθηνῶν Κωνστ. Πιτάρῃ) φέρει ἡμερομηνίαν 15 Ἰανουαρίου 1837· πρβ. Ἀργυριάδας σ. 38 (κάτω).

³ Τοῦτο ἐγνώρισα τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Παιδείας διὰ τῆς αἰτήσεως τῆς 7 Δεκεμβρίου 1927 (ἀριθ. 56451)· περὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μακεδόνα Μπελίου ἐγράφησάν τινα καὶ ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνακοινώσεώς μου· πρβ. π. χ. ἐφημερίδα «Πολιτεία» φ. 12 Δεκεμβρίου 1927.

[ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ: *Εἰς σελ. 47, σημ. 4*: Περί τοῦ Στεφάνου Μπελίου, τοῦ βαρῶνος Κωνστ. Μπελίου (τραπεζίτου!) καὶ τῶν Μπελίων ἐν γένει βλ. N. Bănescu, «Academia» grecească din București si scoala lui Gheorge Lazăr, Cluj 1925 [ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Anuarul Universității 1923-4], σελ. 11 κέ. — *Εἰς σελ. 47, σημ. 6*: Πιθανῶς τὸ Φιλίππουπολις (Μακεδονία!) ὀφείλεται εἰς παρανόγνωσμα ἀντὶ Λινοπόπολις, ἧτις πράγματι ἀνήκει εἰς τὴν Μακεδονίαν. — *Εἰς σελ. 49, σημ. 2*: Τμῆμα τῆς διαθήκης ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῇ συλλογῇ *Μητρῶν τῶν εἰς τὴν ἄμεσον διαχείρισιν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ὑπαγομένων κληροδοτημάτων*, Ἀθήναι 1929, τόμ. Α' σελ. 40-45· προσεχῶς θὰ ἐκτυπωθῇ ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ ἡ διαθήκη πλήρης· ἐν ταύτῃ διαλάμπει μεγάλη ἑλληνικὴ ψυχὴ· νομίζω, ὅτι οἱ Μακεδόνες ἔχουσι καθῆκον νὰ γράψωσι πλήρη βιογραφίαν τοῦ μεγάλου ἀνδρός.]